

III ЭТАП XXIX РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ
ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА» I
«БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ I ЛІТАРАТУРЫ

Студзень, 2013 г.

ДАВЕДКІ

11 клас

Варыянт I

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы	5	5	5	5	5	5	5	4	8	3	50

Заданне 1

Сказы на рускай мове	Адпаведнікі сказаў на беларускай мове
1) У меня <i>нет</i> времени.	1) У мяне <i>няма</i> часу (Я не маю часу).
2) Этого не было, <i>нет</i> и не будет.	2) Гэтага не было, <i>няма</i> і не будзе.
3) Ты пойдёшь или <i>нет</i> ?	3) Ты пойдзеш ці <i>не</i> ?
4) Свести на <i>нет</i> .	4) Звесці на <i>нішто</i> .
5) Я его предупредил дважды, так <i>нет</i> , всё мало.	5) Я яго папярэдзваў двойчы, дык <i>не</i> , усё мала.

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожны дакладна прыведзены пераклад.

Заданне 2

- 1) чацьвярціна, більярд, павільён, ін'екцыя, п'едэстал;
- 2) майстар, менеджэр, дэталі, Юпітэр, агрэсіўны;
- 3) васьмісоты, сорокагоддзе, фатакамера, галоўнакамандуючы, Вялікабрытанія.

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожнае падкрэсленае слова з арфаграфічнай памылкай.

Заданне 3

Незначальная форма дзеясловаў	Загадная форма дзеясловаў	
	Адзіночны лік	Множны лік
1) дбаць	<i>дбай</i>	<i>дбайце</i>
2) слаць	<i>сцялі</i>	<i>сцяліце</i>
3) віць	<i>ві</i>	<i>віце</i>
4) заходзіць	<i>заходзь</i>	<i>заходзьце</i>
5) усаджвацца	<i>усаджвайся</i>	<i>усаджвайцеся</i>

КАМЕНТАРЫЙ: 0,5 бала – за кожную правільную форму.

Заданне 4

ПРЫКЛАДНЫ ВАРЫЯНТ ПЕРАКЛАДУ: I ўсякаму чалавеку патрэбны, паколькі з'яўляюцца адлюстраваннем / люстэркам жыцця нашага (у якасці люстэрка жыцця нашага), лекі душэўныя, сучашэнне ўсім самотным, і найбольш тым, якія ў бедах і ў хваробах знаходзяцца.

Пра тое ж і я, Францішак, Скарынін сын з Полацка, доктар лекарскіх навук, ведаючы, што ў гэтым і ёсць найвышэйшая мудрасць і пазнанне самога сябе, казаў выдаць (выціснуць) кнігу святога Іова рускай мовай для Боскага шанавання і людзям простым / звычайным для навучання.

КАМЕНТАРЫЙ: За пераклад згодна з нормамі сучаснай беларускай літаратурнай мовы – мінімум 3 балы.

Неабавязкова перакладаць літаральна, дастаткова перадаць асноўную думку. Добра, калі пры перакладзе захаваюцца рысы і пафас канфесійнага стылю.

Заданне 5

Утваральнае слова	Вытворнае (утворанае) слова	Спосаб утварэння
1) варот- ы	варат- ар □	суфіксальны
2) выбух/ну/- (ць)	выбух- о -□	нулявая суфіксацыя
3) высок- і рос/т/-□	высак-а-рос-л-ы	асновасклад. + суф.
4) доўг- ая грыв- а	даўг-а-грыв-о-ы	асновасклад. + нулявы суф.
5) ваява- (ць)	за-ваява- (ць)	прыставачны

КАМЕНТАРЫЙ: 0,5 бала – за кожную дакладна названую пазіцыю.

Заданне 6

1) Зарабіць, як Заблоцкі на мыле (1 бал).

2) 'прагарэць у гандлёвых справах, пацярпець фіяска' (1 бал).

3) Цікавы, як *Марцін* да кавы; Рабіць наш *Васіль* не мае сіл, а на клэцкі ў малацэ – за чацвярых валачэ; Каму што, а *Сымену* селядца; Аднаго *Юрку* ўпусцілі, а ўся хата заюрылася; І *Халімон* танцуе, калі яму шанцуе... (1 бал за адну фразеалагічную адзінку).

Заданне 7

Сказы	Сінтаксічная роля слова <i>так</i>
1) Яе чорныя вочы, белы твар і гэта чароўная ўсмешка <i>так</i> і стаялі перад ім, як намаляваныя (<i>Якуб Колас</i>).	часціца
2) Выходзіла <i>так</i> , што стараста казаў праўду (<i>Якуб Колас</i>).	акалічнасць
3) І чаму ўсё гэта <i>так</i> скончылася? Чаму?.. (<i>Якуб Колас</i>)	акалічнасць
4) Дзеці разварушыліся, павесялелі і выйшлі з таго стану замкнёнасці, у якім яны яшчэ <i>так</i> нядаўна былі (<i>Якуб Колас</i>).	часціца
5) І вось на гэтай дарозе ўжо ўстала адна перашкода... Але ці <i>так</i> гэта? Чаму перашкода? Ці не ёсць гэта адна з тых жыццёвых прыгод, якія аздабляюць жыццё? (<i>Якуб Колас</i>).	акалічнасць

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожную правільна вызначаную ролю слова *так* у сказе.

Заданне 8

1) Будоўля грэблі.

2) “Пошукі будучыні” К.Чорнага.

3) П. Панчанка нарадзіўся ў 1917 г. у Таліне, а Я. Брыль – у гэтым жа годзе ў Адэсе.

4) «Ксты».

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожны правільны адказ.

Заданне 9

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: 1-б, 2-з, 3-г, 4-д, 5-ж, 6-в, 7-а, 8-е.

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожную правільна ўстаноўленую адпаведнасць.

Заданне 10

Аўтар твора	Назва твора	Вершаваны памер твора
Я. Купала	«Явар і каліна»	Дахтыль

КАМЕНТАРЫЙ: 1 бал – за кожны правільны адказ.